

Το αθέμιτο του όρκου (Αρχιμ. Κύριλλος Κωστόπουλος, Ιεροκήρυκας Ι. Μ. Πατρών)

Categories : [ΘΕΟΛΟΓΙΑ](#)

Date : 16 Οκτωβρίου, 2021

Ο άνθρωπος διακατέχεται από έναν βαθύ πόθο: Νὰ ἴμωρη νὰ κατακτᾶ τὴν ἀλήθεια. Δὲν ἀναπαύεται στὴν λήθη. Ἀγωνιᾷ, θέλει νὰ βρῖσκη τὴν ἀλήθεια (ἀ - λήθη). Τότε ἀναπαύεται σ' αὐτήν. Γιὰ τὸν λόγο αὐτό, ὅταν εὐρίσκεται στὴν ἀνάγκη νὰ ἀπονεῖμη δικαιοσύνη, χρειάζεται τὴν ἀλήθεια. **Ἡ δικαιοσύνη εἶναι ἀρρήκτως συνδεδεμένη μετὰ τὴν ἀλήθεια, διότι δικαιοσύνη χωρὶς ἀλήθεια εἶναι ἀδικία.**

Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ ὁ ἄνθρωπος ἐφεῦρε ποικίλους τρόπους καὶ μεθόδους γιὰ τὴν ἀνεύρεση τῆς ἀληθείας. Ἐνας ἀπὸ τοὺς τρόπους αὐτοὺς εἶναι καὶ ὁ **ὄρκος**, ὁ ὁποῖος χρησιμοποιεῖται στὴν Βουλή, στὰ Δικαστήρια, στὶς δημόσιες ὑπηρεσίες, ἀλλὰ καὶ στὴν ἰδιωτικὴ ζωὴ.

Ὅπως ὅλοι γνωρίζουμε, ὁ ὄρκος εἶναι πανάρχαιος καὶ θεωροῦνταν ἀπὸ τοὺς θεοὺς καὶ τοὺς ἀνθρώπους ὡς ἐγγύηση γιὰ τὴν διασφάλιση τῆς ἀληθείας. Στὴν Ἰλιάδα εὐρίσκουμε τὸ ἐξῆς: «*Τοιούτων ὄρκων μάρτυς ἦν ὁ Ζεὺς*» (Η', 69). Σὲ ἄλλο σημεῖο ὁ Ὅμηρος μᾶς ὁμιλεῖ γιὰ τὰ «ὄρκια», ἀναφερόμενος στὶς ἱεροτελεστίες καὶ στὶς θυσίες, οἱ ὁποῖες ἐλάμβαναν χώρα κατὰ τὴν ὄρκωμοσία συνομολογήσεως κάποιας σοβαρῆς συνθήκης: «*κῆρυκες ἀγαυοὶ ὄρκια πιστὰ θεῶν σύναγον*» (Ἰλιάδα Γ', 269). Ὁ δὲ Θουκυδίδης σὲ πολλὰ σημεία τῆς Ἱστορίας του διασώζει στοιχεῖα ποὺ φανερώνουν τὴν εὐρεία χρῆση τοῦ ὄρκου στὴν ἐποχὴ του, ὡς **μέσου ἀξιοπιστίας καὶ ἐγγυητικῆς βεβαιότητος**: «*Ὀρκωσαν πάντας τοὺς στρατιώτας τοὺς μεγίστους ὄρκους*» (Η, 75, 25). Κατὰ τὴν μυθολογία ὁ Ὄρκος εἶναι γιὸς τοῦ Αἰθέρα καὶ τῆς Γῆς. Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἄμεση σχέση μετὰ αὐτόν.

Στὴν Παλαιὰ Διαθήκη χρησιμοποιεῖται ὁ ὄρκος «**κατ' ἀνοχήν**». Ὁ Θεὸς δὲν τὸν ἐπέβαλε ποτέ. Ἡ ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ ἦταν: «*Ὁὺ λήψει τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου ἐπὶ ματαίῳ*» (Ἐξ. 20, 7). Ἡ ἀνοχὴ αὐτὴ τοῦ Θεοῦ ὑπῆρχε ἐπειδὴ ὁ λαὸς βρισκόταν **στὸν ὄρκωμο τοῦ Νόμου καὶ ὄχι τῆς Χάριτος** καὶ ἔτσι ὁ ὄρκος γινόταν ἀνεκτὸς ὡς ἀναγκαῖο κακό. Ὁ Ἰδιος ὁ Θεὸς λέγει στὸν προφῆτη Ἰερεμία: «*Οἱ υἱοὶ σου ἐγκατέλιπόν με καὶ ὠμνυον ἐν τοῖς οὐκοῖσιν οὐκοῖσιν θεοῖς*» (5, 7). Παρὰ ταῦτα ὑπάρχει **ἀυστηρὴ ἀπαγόρευση τῆς ἐπιπορκίας**. Στὸ βιβλίον τῶν Ἀριθμῶν διαβάζουμε: «*Ἄνθρωπος ὅς [...] ὁμῶς ὄρκον [...] πάντα ὅσα ἂν ἐξέλθῃ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, ποιήσει*» (Ἀριθμ. 30, 3). Ἐπομένως διαπιστώνουμε ὅτι στὴν Παλαιὰ Διαθήκη

διαφοροποιείται τὸ φαινόμενο τοῦ ὄρκου σὲ μιὰ διάσταση ἐντελῶς ξένη πρὸς ἐκείνη τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος.

Στὴν Καινὴ Διαθήκη ἡ ἀνοχὴ αὐτὴ τοῦ Θεοῦ ὡς πρὸς τὸν ὄρκο δὲν συνεχίζεται. Ἐδῶ τὰ πάντα συμπληρώνονται καὶ ὀλοκληρώνονται ἀπὸ τὸν Σαρκωθέντα Λόγο τοῦ Θεοῦ Πατρός. Αὐτὸς ὁ Θεάνθρωπος εἶπε: «*Πάλιν ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις, Οὐκ ἐπιορκήσεις [...] ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν **μὴ ὀμόσαι ὅλως**· μήτε ἐν τῷ οὐρανῷ [...] μήτε ἐν τῇ γῇ [...] μήτε ἐν τῇ κεφαλῇ σου ὀμόσης*» (Ματθ. 5, 33-36). Σὲ ἀντικατάσταση δὲ τοῦ ὄρκου, ὁ ὁποῖος ἐθεωρεῖτο ἀναγκαῖος γιὰ τὴν κατοχύρωση τῆς ἀληθείας, θεσπίζει ὁ Χριστὸς ὡς ἰσοδύναμο, τὸν ἀπλοῦν λόγο. «*Ἔστω δὲ ὁ λόγος ὑμῶν ναὶ ναί, οὐ οὐ, τὸ δὲ περισσὸν τούτων ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐστίν*» (Ματθ. 5, 37). Ἀκολουθῶς ὁ Ἀδελφόθεος Ἰάκωβος παραγγέλλει: «**μὴ ὀμνύετε**, μήτε τὸν οὐρανὸν μήτε τὴν γῆν μήτε ἄλλον τινὰ ὄρκον· ἦτω δὲ ὑμῶν τὸ Ναὶ ναὶ καὶ τὸ Οὐ οὐ, ἵνα μὴ ὑπὸ κρίσιν πέσητε» (Ἰάκ. 5, 12). Ἀβιάστως, λοιπόν, ἐξάγεται τὸ συμπέρασμα ὅτι **ὁ ὄρκος στὴν Καινὴ Διαθήκη, στὴν Θεανθρώπινη ζωὴ, ἀπαγορεύεται ὡς ἀθέμιτος**.

Οἱ ἀύθεντικοὶ ἐρμηνευτὲς τῆς Ἁγίας Γραφῆς, οἱ Ἅγιοι Πατέρες τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μας, ἀπαγορεύουν τὸν ὄρκο παντελῶς. Ἡ Πενθέκτη **Οἰκουμενικὴ Σύνοδος (691) στὸν 94^ο κανόνα** τῆς διαλαμβάνει τὰ ἐξῆς: «*Τοὺς ὀμνύοντας ὄρκους ἐλληνικοὺς ὁ κανὼν ἐπιτιμίαις καθυποβάλλει καὶ ἡμεῖς τούτοις ἀφορισμὸν ὀρίζομεν*» (Πηδάλιον, σ. 301). Ὁ δὲ **Μ. Βασίλειος στὸν 64^ο κανόνα** του ἐπιβάλλει στοὺς ἐπιόρκους δεκαετῆ ἀπομάκρυνση ἀπὸ τὴν Θεία Κοινωνία. Ἐπίσης ὁ **Ἱερὸς Χρυσόστομος στὴν Η΄ Ὁμιλία** του μᾶς λέγει: «*Τί λέγεις; Ὁ Θεὸς διέταξε νὰ μὴν ὀρκίζεσαι καὶ τολμᾶς νὰ ἐρωτήσης ἐὰν εἶναι δυνατὸν νὰ φυλάξης τὸν νόμον; Ἀδύνατον εἶναι τὸ νὰ μὴν τὸν φυλάξης*» (ΕΠΕ 32, 233).

Ὅπως ἔγινε κατανοητὸ ἀπὸ τὰ ὅσα συντόμως παρετέθησαν **ὁ ὄρκος καὶ πολὺ περισσότερο ἢ ἐπιορκία ἀντιστρατεύονται στὴν ὅλη Ὁρθόδοξη διδασκαλία τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ τῆς Πατερικῆς διδασκαλίας.**

(Δημοσιεύτηκε στὴν εφημερίδα "Πελοπόννησος" των Πατρῶν στις 3/10/2021)